Niemand geeft zijn stoel weg

Nanette wil Juliana op tijd in de bus,
Juliana bepaalt zelf wanneer ze opstaat.

Inhoudsopgave

1. Half acht, de kap aan
2. De koffers gaan op de badkamerweegschaal
3. Wie er om kwart over negen in de deur staat
4. Achter de schappen met shampoo
5. Mevrouw Sterkenburg wil nog gedaan worden
6. Het formulier op de glasplaat
7. Een prijs die niemand hardop noemt
8. De bus vertrekt met drie
9. Wat er in een schoenendoos lag
10. Om tien over drie gaat het vliegtuig
11. Eten van wat voor Ambon was
12. Hoeveel eraf

Hoofdstuk 1- Half acht, de kap aan

Eerst de kap, dan de jas. Het element had twintig minuten nodig en er lag voor twintig minuten werk. Nanette draaide de knop naar vier, wachtte tot het tikken begon en liet de luiken half neer. Het licht viel in strepen over de vloer, tot aan de voet van de eerste stoel. In de gang hing ze haar jas aan de derde haak, trok het schort over haar hoofd en knoopte de banden in haar rug, twee keer om.

Uit de binnenzak van de jas haalde ze een envelop met een venster. In het voorraadhok schoof ze de literflessen een stuk naar links. Achter de flessen stond een schoenendoos met een elastiek erom. Ze haalde het elastiek eraf, legde de envelop op de twee die er al lagen, deed het elastiek er weer om en zette de flessen terug met het etiket naar voren.

In het apparaat drie scheppen en de helft van een vierde, water tot het bovenste streepje. Op het afsprakenboek lag de lineaal nog van gisteravond, dwars over de kolom van donderdag. Woensdag had ze open laten staan: 7.45 moeder. 8.30 H. 10.00 Sterkenburg, en daarachter, tussen haakjes, wil water, laat zich niet afzeggen. De drie weken erna waren met één streep per dag doorgehaald. Op de binnenkant van de deur zat een kaart met tape op vier hoeken: TOT 3 JUNI GESLOTEN, en eronder, kleiner, voor spoed: 06-.

De zes paspoorten legde ze op de glasplaat onder de spiegel, op een rij, op leeftijd. Haar moeder uit 1941. Henriette uit 1951. Zijzelf uit 1967, Semuel uit 1969, Dorien uit 1985, en onderaan Ronny uit 1992, wiens paspoort vorige week met de post uit Zwolle was

gekomen, in een envelop met een briefje van vier woorden erbij.
Daarna schoof ze ze om, op stoelnummer. 44A haar moeder, bij het raam. 44B zijzelf. 44C Dorien, aan het gangpad. In de rij erachter 45A Henriette, bij het raam, en dat was haar in maart al gezegd, en 45B Semuel ernaast. 45C Ronny, die zelf met de trein naar Schiphol kwam. Ze duwde de zes stapeltjes met de zijkant van haar hand gelijk en liet ze toen uitliggen, naast elkaar, zodat ze te lezen waren zonder ze op te pakken.
De weekdoos kwam uit de la bij de kassa, met de strips in een zakje van de apotheek eromheen. Zeven vakjes, elk met een klepje. In het ochtendvak de witte en de halve ovale, in het avondvak de grote met de streep erover. Ze drukte de pillen door de strip met haar duimnagel en ving ze op in haar handpalm. Bij maandag drukte ze twee keer door: nog een witte boven op de eerste. Ze deed de klepjes dicht van zondag naar maandag terug, hoorde er zes klikken en opende maandag opnieuw, duwde hem aan tot hij klikte, en zette de doos rechtop tegen de spiegelrand, waar hij niet achter de handdoeken kon komen.
Uit de la onder de wasbak haalde ze de handdoeken, acht gevouwen, twee stapels van vier. Onder de onderste lag het formulier. VOLMACHT stond er bovenaan, in vette letters, en daaronder getypt: ondergetekende, mevrouw J. Latumahina-Sapulette, geboren te Hutumuri op 3 november 1941. Dan drie alinea's met komma's die niet ophielden, de Hofkampstraat met huisnummer en kadastrale aanduiding, en onderaan een regel voor plaats en datum en een regel voor de handtekening. Die regels waren leeg. Op de achterkant stond in haar eigen handschrift: Brüggink, ma 9.40.

Ze hield het blad aan twee hoeken vast en legde het terug in de la, met de bedrukte kant naar beneden. De handdoeken erop in dezelfde vouw, eerst de stapel van vier, dan de andere, en de la duwde ze dicht met haar knie, omdat het rubber aan de bovenkant klemde en met de hand altijd twee keer moest.
De witte stift lag in het bakje bij de kassa, tussen de nietjes. Ze schudde hem, zette hem op de spiegel boven haar eigen hoofd en schreef 11.00 BUS, cijfers van een hand hoog, met de punt plat zodat het dekkend werd. Onder de poot van de 1 liep een druppel uit. Ze veegde hem weg met haar duim en haalde haar duim af aan de binnenkant van het schort.
Achterin sloeg de kap aan en bleef aan.
Boven ging een deur, en toen kraakte de derde tree. Henriette kwam naar beneden in haar jas, de knopen dicht tot onder, met het opgerolde kussen onder haar arm als een krant. Ze liep langs de wachtbank, langs de eerste stoel, en ging zitten in de stoel bij het raam. Het kussen hield ze op haar knieën, met haar twee handen erop.
"Ik ben om vier uur wakker geweest," zei ze. "Toen heb ik de koffer nog een keer nagekeken."
Nanette pakte een kussen van de wachtbank, sloeg het twee keer tegen haar heup en legde het op de kruk naast de stoel.
"De koffie is bijna door," zei ze.
"Van mij hoeft het niet."
"Hij loopt al."
Door de spleet onder het luik was de overkant te zien tot aan de inrit van de drukkerij, waar een man een rolluik omhoog trok en het halverwege liet hangen. Henriette keek daarnaar. Nanette bleef met haar hand op het

kussen op de kruk staan, schoof de kruk een halve slag dichter naar de stoel en haalde haar hand weg.
In de gang begon het apparaat te pruttelen.
"Sterk, hè, zoals jij hem zet," zei Henriette.
Ze trok met haar nagel aan de naad van het kussen, waar het garen los zat, en bleef zitten waar ze zat.
Met haar handtas tegen haar buik kwam Juliana binnen. Ze veegde haar zolen twee keer op de mat, keek naar de spiegel waar 11.00 BUS op stond, en liep langs de stoel bij het raam door naar achteren, naar de wasbak. Over de stoel zei ze niets.
Henriette stond op. Ze nam het kussen van haar knieën, legde het op de kruk ernaast en ging op de wachtbank zitten, met haar handen op haar jas.
"Morgen, Juul."
"Het regent niet," zei Juliana.
Nanette hield de leuning van de stoel bij de bak vast met twee handen tot haar moeder zat, met de tas op schoot. Ze legde een handdoek in haar nek, over de rand van de bak, en een tweede over de tas.
"Hoofd achterover, ma."
Juliana ging achterover en deed haar ogen dicht. Nanette liet de kraan lopen, hield haar onderarm onder de straal, draaide bij naar rechts, hield haar arm er opnieuw onder en draaide hem een stuk dichter, zodat het ruisen zachter werd. Toen pas bracht ze de kop in haar hand en liet het water in de haargrens lopen, van voor naar achter.
"Johnny komt met het busje," zei Juliana.
"Johnny van tante Non?"
"Hij heeft een busje van de kerk."
"Hoeveel koffers gaan daar in?"
"Hij rijdt niet meer zelf."

Nanette deed shampoo in haar eigen hand, niet op het hoofd, en wreef het uit tussen haar vingers. "Wie rijdt dan?"
"Zijn schoonzoon. Die werkt bij de haven."
"Heeft die een nummer?"
"Dat weet Johnny."
Ze zette haar vingertoppen achter de oren en werkte met kleine cirkels naar boven. Haar moeders hoofd ging mee, een halve centimeter per keer, en kwam elke keer terug.
"Ik stuur vrijdag de vluchttijd naar de kerk," zei Nanette.
"Dan weet iedereen het."
"Ze staan er," zei Juliana. "Ze staan er altijd met te veel mensen. Dan passen de koffers er niet in en gaan er twee op de bagage zitten."
"Dan gaat er een taxi achteraan."
"Betaald."
"Geregeld."
Henriette kwam met twee bekers uit de gang. Een zette ze op het schap bij de bak, met een handdoek eronder omdat het schap van hout was. De andere hield ze zelf vast, met twee handen om de beker, en ze bleef staan.
"In zo'n busje van de kerk zit je met je knieën tegen elkaar," zei ze. "Is er airco in?"
"Er zijn ramen," zei Juliana.
"Mijn beker staat hier," zei Nanette.
"Hij is heet."
Nanette kneep het water uit de pluk boven het oor en legde die terug. Het schuim was grijs van de spoeling van drie weken terug en werd onder de straal weer wit. Ze zocht met twee vingers naar het plekje achter de kruin waar haar moeder niet aangeraakt wilde worden en ging eromheen.

"In mei regent het daar 's middags," zei Juliana. "Om vier uur is het over en dan ruikt de weg."
"Dan zitten we binnen."
"Je zit niet binnen. Je zit onder het afdak en dan komt er iemand langs."
Henriette ging weer zitten, op de rand van de wachtbank.
"Ik heb mijn regenjack ingepakt. Dat dunne."
"Je hebt daar geen jas nodig. Je hebt een handdoek nodig," zei Juliana.
"Een jack neemt niets in."
"Vierentwintig kilo per persoon," zei Nanette, "en het pak koffie gaat eraf."
Ze spoelde na, met de kop dicht bij het hoofd, en ging met haar hand langs de haargrens om het water op de slaap voor te zijn. Buiten reed iets zwaars langs waardoor de flessen in het hok tegen elkaar tikten. Henriette draaide haar hoofd naar de etalage en draaide het terug.
"En wie gaat er in die drie weken naar de Hofkampstraat?" vroeg Juliana.
"De thermostaat staat op twaalf."
"De post."
"Die valt in een doos achter de deur. Bert van de drukkerij heeft de sleutel van de voordeur, van de achterdeur niet."
"De achterdeur klemt onderaan."
"Daarom heeft hij die niet."
Juliana haalde haar hand onder de handdoek vandaan en legde hem op de rand van de bak, met de vingers gespreid. Henriette zei dat bij haar in de straat de buurvrouw altijd de post haalde, elf dagen achter elkaar, en dat die vrouw er nooit iets voor had willen hebben, geen doosje bonbons, niets.